OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno disertanta/disertantky:	Jan Ullmann
Téma práce:	Vývoj právní úpravy nejzávažnějších náboženských zločinů a zločinů proti státu v římském právu s důrazem na oblast trestního procesu
Rozsah práce:	200 stran
Datum odevzdání práce:	26. 9. 2024

1. Aktuálnost (novost) tématu

Hodnotit historické téma z hlediska aktuálnosti je poměrně složité, nicméně lze pozitivně vyzvednout naopak fakt, že je zájem studenta soustředěn právě na výhradně „historické" téma a oblast veřejného práva, kterému v rámci římského práva obvykle nebývá věnována tolik pozornost.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Téma je náročné svým velkým časovým rozsahem, což pochopitelně klade i vyšší nároky na znalosti. Každé z období římského státu má svá specifika. Chronologický přístup se jeví s ohledem na rozsah vhodný, nicméně vede nutně k popisnosti a neumožňuje tolik sledování vývoje jednotlivých instututů v průběhu času.

3. Formální a systematické členění práce

Z hlediska formy je možno zmínit především netypické použití číslování složené výhradně z římských čísel, což sice lze pochopit ve vztahu k tématu práce, nicméně z hlediska přehlednosti je to spíše netypické a mírně může mást. Stuktura jako taková je jinak - jak již bylo řečeno – chronologická. Vychází ze standardní periodizace římského práva (královská doba, republika, principát, dominát), přičemž období republiky je rozděleno na několik částí. Každé jednotlivé období na svém konci obsahuje shrnutí vývoje. Závěr se pak snaží o poskytnutí obrazu vývoje určitých jenotlivých institutů v průběhu celého sledovaného období.

Po formální stránce je práce doplněna poznámkovým aparátem, který odpovídá citační normě. Poznámkový aparát je prioritně navázán na přímé citace pramenů, přičemž autor zcela vhodně pracuje v textu s českými překlady, originální texty (s výjimkou narativních latinských pramenů) jsou v zásadě uvedeny v poznámkovém aparátu. Řecké zdroje byly citovány z anglckých překladů. Pokud jde o další poznámkový aparát, zde bych osobně přivítal více poznámek pod čarou – např. na několika místech autor uvádí, že na tu či onu věc jsou mezi vědci různé názory, avšak již bez další bližší specifikace těchto různých přístupů, jako by mělo jít o notorietu.

Nejsem si zcela jist podobou, jak jsou uvedeny prameny v seznamu literatury – dílem jako prameny, dílem jako jejich překlady. Pokud celkově jde o literární zázemí, tak je postaveno prioritně na zahraniční literatuře. Zde je ale třeba upozornit, že není mnoho titulů, které by byly novějšího data - často jde o publikace více jak sto let staré. Byť jistě v historii se lze vracet k dílům starým i jněkolik desítek let, přivítal bych i více publikací novějších. A zejména více článků, ale i monografií na jednotlivé skutkové podstaty. Např. je-li pojednáváno o travičství, měla by v literatuře být publikace např. Gregor, Aplikácia Kornéliovho zákona o vrahoch a travičoch (lex Cornelia de sicariis et veneficis) , PHS 2020, č. 1, s. 23-36, nebo Amielańczyk, K., Lex Cornelia de sicariis et veneficis. Ustawa Korneliusza Sulli przeciwko nożownikom i trucicielom 81 r. p.n.e. Annales UMCS, 1996).

Z hledsia formálního bych upozornil ještě na fakt, že autorův způsob citací právních pramenů je poněkud matoucí, kdy v rámci přímé citace jsou uvedeny jednotlivé paragrafy, ale o jaký fragment a odkud je, či kdo je jeho autorem se velmi často čtenář dozví až z poznámky pod čarou. Osobne nechápu, proč nemohla být citace Digest či jiných pramenů uvedena přímo v textu.

4. Vyjádření k práci

Jak již bylo řečeno, tak práce je zaměřena na oblast trestního práva a práva procesního v návaznosti na to v rámci celého vývoje římského státu ve světle pramenů. Tato na první pohled pozitivní věta v sobě však skrtývá mnohá úskalí. Jako taková je značně rozkročena a tomu také odpovídá její podoba. Jelikož bylo zvolenou chronologické hledisko, autor popisuje tretsní právo vždy v daném období – v rámci tohoto popisu je poněkud oslaben vývojový aspekt jednotlivých isntitutů či skutkových podstat, což ve finále supluje závěr. Slabinou je toto čaosvé rozkročneí i proto, že na daném rozsahu poskytuje spíše základní přehled, než že by docházelo k hlubšímu rozboru. Např. na s. 91-92 , kde cituje Cic. De leg. 2.16.41 by mohla být třeba jen stručná poznámka, jaké předměty se uschovávaly v chrámech.

Autor v ní pracuje především s prameny. Tento fakt je samozřejmě v pořádku, nicméně má dvě slabiny. První je fakt, že téměř výhradným zaměřením na prameny prakticky ignoruje odbornou literaturu. Ta je vesměs využívána pouze pro doplnění některých informací, jež z pramenů přímo neplynou, ale k rozebíraným institutům či instrumentům směřuje jen velmi málo. Rovněž tak práce s prameny je však nedostatečná - velmi často jde o doslovnou citaci pramene, po níž následuje její stručné převyprávění. V této situaci si myslím, že by řada uvedených přímých citací mohla být obsažena v poznámkovém aparátu a v textu samém by měly zůstat jen ty, které jsou skutečně nějak více rozebírány. To platí zejména pro první část práce, kde se pracuje s narativními prameny. Je také otázkou, proč – na rozdíl od právních pramenů – autor cituje v textu překlady, ale v poznámce absentuje původní latinský text (Livius). Rozbor většiny řešených problémů, jak již bylo řečeno, je poměrně velmi skromný a často i ignoruje nabídnutou otázku a tedy i hledání odpovědi na ní.

Lze však konstatovat, že téma samo je tak rozsáhlé, že by skutečně podrobná analýza byla prakticyk nemožná. V tomto ohledu práce poskytuje spíše základní přehled a určité vývojové tendence – viz závěr.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíl byl v zásadě splěn
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Dle podkladů předložených spolu s prací byla práce samostatná a nejde o plagiát.
Logická stavba práce	Stavba práce je logická, je postavena chronologicky po jednotlivých státoprávních etapách.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Práce je postavena zejména na primárních pramenech, ať již narativních a právních. Pokud jde o literární zázemí, je tvořen především zahraničními zdroji, což je dáno tématem. Drtivá většina titulů jsou syntézy.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Rozsah tématu je tak velký, že hloubka analýzy je prakticky nemožná v uvedeném počtu stran.

Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Práce neobsauje žádné grafy ani tabulky, což ostatně ani není potřeba.
Jazyková a stylistická úroveň	Jazyková a stylistická úprava je odpovídající. Věty jsou formulovány srozumitelně, z hlediska pravopisného je chyb v českém jazyce minimálně, v zásadě je tomu tak i u latiny, byť ne vždy je dobře skloňována latina (latinské termíny – zejm. ve vazbě se slovem kodex).

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

S ohledem na výe uvedené považuji práci za hraniční, neboť autor sice poskytl přehled o tématu a prokázal schopnost práce s prameny, nicméně osobně bych čekal hlubší rozbor.
Z toho důvodu navrhuji k rozpravě následující témata:
1) Na s. 69 hovoří o případu znesvěcení chrámu bohyně Persefony ve městě Lokroi. Ať podrobněji rozebere uvedenou situaci zejména s důrazem na existenci či neexestenci jurisdikce pontifiků – jaké jsou důvody, proč o tomto nerozhodvovali?
2) Na s. 88, Dig. 48.8.3.5. (Marci. 14 inst.) – text je použit ve vazbě na Corneliův zákon. Doporučuji se zaměřit v rozboru fragmentu na otázku, zda byl fragment interpolován a také na to, jaký je rozdíl mezi úpravou v době Corneliově a v době Marciánově. A zamyslet se, jaké jsou důvody jiného trestu v Marciánově fragmentu.
3) Na s. s. 102 uvádí: „Oproti dnes platné zásadě ne bis in idem opakované obvinění stejné osoby ze stejného zločinu zjevně možné“ Mohl by tuto myšlenku více rozvést? Jde skutečně o porušení oné zásady? Proč je – jak uvádí – tato zásada v tomto případě porušena?

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	I přes uvdené výtky práci doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce.

V Brně dne __25. 11. 2024

doc. JUDr. Pavel Salák jr., Ph.D.
oponent/oponentka